

HODOWLA PAJĘCZAKÓW

Przewodnik hodowlany

Autor: ZOO TEAM

Spis treści

Wprowadzenie – fascynujące pajęczaki, których (prawie) nikt nie zna	3
Rozdział 2. Dobrostan i podstawy zachowań	4
Rozdział 3. Terrarium – dom dla tropikalnych drapieżników	6
Rozdział 4. Temperatura, wilgotność i oświetlenie	9
Rozdział 5. Karmienie i nawodnienie	12
Rozdział 6. Zachowania naturalne i niepokojące	14
Rozdział 7. Gatunki polecane dla początkujących	17
Rozdział 8. Kontakt z człowiekiem – czy to możliwe?	19
Rozdział 9. Problemy zdrowotne i profilaktyka	23
Rozdział 10. Zakończenie i dalsze źródła wiedzy	25
QUIZ WIEDZY – Sprawdź, ile zapamiętałeś!	27

Wprowadzenie – fascynujące pajęczaki, których (prawie) nikt nie zna

W świecie zwierząt egzotycznych nie brakuje stworzeń, które wywołują mieszankę zachwytu i niepokoju. Pajęczaki – takie jak ptaszniki czy skorpiony – od lat budzą emocje wśród hodowców, ale istnieje też grupa mniej znanych, choć równie fascynujących gatunków. Do tej grupy należą m.in. uropygi (biczukoodwłokowce), ambylopygi

(biczukoodnogie), a także coraz częściej spotykane w hodowli solfugi – drapieżne i szybkie stworzenia z pustynnych rejonów Azji, Afryki i Ameryki.

Choć każdy z tych pajęczaków wygląda zupełnie inaczej i ma nieco odmienne potrzeby, łączy je kilka wspólnych cech: są skryte, nocne, bardzo wrażliwe na zmiany środowiska i (co najważniejsze) – nie nadają się do kontaktu z człowiekiem w klasycznym rozumieniu. Zamiast oswojonych pupili, oferują coś innego: możliwość obcowania z wyjątkową biologią i zachowaniami, których próżno szukać u innych zwierząt terraryjnych.

Ten poradnik powstał z myślą o osobach, które chcą rozpocząć odpowiedzialną hodowlę tych mniej znanych, ale niezwykle interesujących pajęczaków. Znajdziesz tu konkretne informacje o tym, jak stworzyć im odpowiednie środowisko, czym je karmić, jak rozpoznawać oznaki stresu i choroby, a także – jak zadbać o ich dobrostan bez niepotrzebnego stresowania zwierzęcia.

Zagadnienia rozmnażania są pominięte, ponieważ wiele z omawianych gatunków nadal rzadko rozmnaża się w warunkach amatorskich – i wymaga bardzo specjalistycznego podejścia. Nasz nacisk kładziemy na komfort, zdrowie i zrozumienie pajęczaków.

Do e-booka włączyliśmy także podstawowe informacje o solfugach (Solifugae) – grupie pajęczaków, która wciąż budzi wiele mitów. Choć nie posiadają jadu, ich zachowanie i „uzębienie” mogą robić wrażenie, dlatego warto wiedzieć, jak się z nimi bezpiecznie obchodzić – i czy nadają się do hodowli w domowych warunkach.

Gotowi na spotkanie z tajemniczym światem pajęczaków z cienia? Zaczynamy!

Rozdział 2. Dobrostan i podstawy zachowań

Dobrostan pajęczaków egzotycznych, choć trudniejszy do uchwycenia niż u ssaków czy gadów, opiera się na tych samych fundamentach: stabilności, braku stresu i możliwości realizowania naturalnych zachowań. Skorpiony, uropygi, ambylopygi i solfugi to zwierzęta prowadzące skryty, głównie nocny tryb życia. Ich potrzeby często są ignorowane z powodu mylnego przekonania, że „skoro się nie rusza – to wszystko w porządku”. Tymczasem właśnie bezruch może być sygnałem przeciwnym – np. przejawem stresu lub dyskomfortu.

2.1. Podstawowe elementy dobrostanu

Aby zadbać o dobrostan pajęczaków, należy zwrócić uwagę na następujące aspekty:

- **Stabilne warunki środowiskowe** – większość omawianych zwierząt pochodzi z tropików lub pustyń. Wahania temperatury i wilgotności, przeciągi czy nadmierne światło mogą powodować silny stres.
- **Poczucie bezpieczeństwa** – każdemu osobnikowi należy zapewnić co najmniej jedną kryjówkę (a najlepiej dwie: wilgotną i suchą), w której może się ukryć przed bodźcami zewnętrznymi.
- **Brak interwencji fizycznej** – pajęczaki nie lubią być dotykane. Ich obsługa powinna ograniczać się do niezbędnego minimum: czyszczenia, karmienia i ewentualnego przenoszenia (np. w celu zmiany terrarium).
- **Ograniczenie hałasu i drgań** – silne dźwięki wywołujące wibracje, przenoszenie zbiornika lub ciągłe manipulowanie wewnątrz terrarium mogą wywołać chroniczny stres.
- **Możliwość eksploracji** – przestrzeń powinna być zróżnicowana: tunele, powierzchnie do wspinaczki, przeszkody terenowe.

2.2. Zachowania typowe a niepokojące

Zrozumienie naturalnych zachowań to klucz do oceny stanu zdrowia i komfortu zwierzęcia.

Skorpiony

- *Typowe*: długie przebywanie w kryjówce, nocna aktywność, niechęć do jedzenia przez kilka dni po linieniu.

- *Niepokojące*: leżenie na boku, podkulone odnóża, brak reakcji na bodźce, ciągnący się „ogon” (metasoma).

Uropygi (biczykoodwłokowce)

- *Typowe*: przemieszczanie się nocą, eksploracja podłoża i elementów pionowych, gwałtowne ucieczki w razie poruszenia zbiornika.
- *Niepokojące*: apatia, brak linienia przez dłuższy czas, uszkodzenia czuzków-nóg (pierwsza para odnóży).

Ambylopygi (biczykoodnogie)

- *Typowe*: „pływanie” przednimi nogami-czułkami po powierzchni otoczenia, nocne żerowanie, wielodniowy bezruch w ukryciu.
- *Niepokojące*: zdeformowane kończyny po linieniu, utrata równowagi, „składanie się” ciała przy ruchu.

Solfugi (Solifugae)

- *Typowe*: szybkie przebiegi po całym zbiorniku, kopanie nor, silna reakcja na światło i drgania.
- *Niepokojące*: brak aktywności, utrata masy ciała, poruszanie się w kółko lub przewracanie się.

2.3. Dobrostan a linienie

Linienie (ekdyza) to kluczowy proces w życiu pajęczaków. Wymaga odpowiednich warunków mikroklimatycznych i absolutnego spokoju.

- **Wilgotność**: zbyt niska – ryzyko niepełnego linienia; zbyt wysoka – rozwój grzybów i problemów skórnych.
- **Podłoże**: musi umożliwiać stabilne oparcie (dla skorpionów i uropygów) lub zwisanie (dla ambylopygów).
- **Spokój**: brak zewnętrznych ingerencji. Nie należy zaglądać do terrarium przez co najmniej 24–48 h po zauważeniu linienia.

2.4. Kontakt z człowiekiem

Wszystkie omawiane zwierzęta to organizmy, które nie szukają kontaktu z człowiekiem – nie wykazują przywiązania, nie lubią być dotykane. Dopuszczalna forma interakcji to:

- **Obserwacja**: najlepiej w ciemności z użyciem czerwonego światła.

- **Fotografowanie:** bez lampy błyskowej.
- **Transfer do pojemnika technicznego:** np. przy sprzątaniu, za pomocą pęsety, szczotki lub techniki „kubka i kartki”.

2.5. Uwarunkowania dla poszczególnych grup

Grupa	Wymagania wilgotności	Aktywność dzienna	Reakcja na stres	Interakcja z człowiekiem
Skorpiony	Średnia–wysoka	Nocna	Skurczone ciało, bezruch	Brak zalecanej obsługi
Uropygi	Bardzo wysoka	Nocna	Ucieczka, drżenie odnóży	Przenosić tylko w pojemniku
Ambylopygi	Średnia–wysoka	Nocna	Sztywność kończyn, brak reakcji	Obserwacja bez kontaktu
Solfugi	Sucho i ciepło	Głównie nocna	Hiperaktywność lub apatia	Wyłącznie przez pojemnik

Rozdział 3. Terrarium – dom dla tropikalnych drapieżników

Terrarium to nie tylko pojemnik – to mikroświat, który powinien spełniać konkretne potrzeby biologiczne zwierzęcia. Dla pajączaków, takich jak skorpiony, uropygi, ambylopygi i solfugi, odpowiednia aranżacja zbiornika to podstawa dobrego samopoczucia i zdrowia. Kluczem jest dostosowanie przestrzeni do trybu życia danego gatunku – naziemnego, nadrzewnego, skrytożyjącego czy pustynnego.

3.1. Skorpiony

Gatunki: *Pandinus imperator*, *Heterometrus spp.*, *Opisthophthalmus spp.*

- **Typ zbiornika:** poziomy, z dużą powierzchnią dna
- **Minimalne wymiary:** 30 × 30 × 25 cm (dla jednego dorosłego osobnika)
- **Podłoże:** włókno kokosowe, torf, glina – min. 10 cm

głębokości

- **Kryjówki:** płaskie kamienie, kawałki kory, doniczki ceramiczne
- **Wilgotność:** 70–85% (tropikalne), 50–60% (pustynne gatunki)
- **Temperatura:** 24–28°C dzień / 20–22°C noc
- **Wentylacja:** umiarkowana – zapewnia cyrkulację, ale nie przesusza podłoża

Wskazówka: Skorpiony lubią zakopywać się lub wchodzić pod elementy wystroju – zadbaj o ich stabilność, by uniknąć zawalenia kryjówek.

3.2. Uropygi (biczokoodwłokowce)

Gatunki: *Mastigoproctus giganteus*, *Thelyphonus spp.*

- **Typ zbiornika:** niski, z dużą ilością podłoża i strukturami do zakopywania
- **Minimalne wymiary:** 30 × 30 × 25 cm
- **Podłoże:** gruba warstwa (10–15 cm) włókna

kokosowego, torfu lub mieszanek glinianych

- **Wilgotność:** bardzo wysoka – 80–90%
- **Temperatura:** 24–26°C
- **Wentylacja:** ograniczona – przy zbyt dużej cyrkulacji wilgoć szybko spada
- **Kryjówki:** kawałki korka, tunele, mchy – powinny zapewniać stabilne mikroklimaty

Wskazówka: Dobrym rozwiązaniem są zamknięte pojemniki typu „box”, z górną wentylacją i regularnym zraszaniem.

3.3. Ambylopygi (tępodwłokowce)

Gatunki: *Damon diadema*, *Phrynus spp.*

- **Typ zbiornika:** pionowy, z dużą ilością struktur do wspinania
- **Minimalne wymiary:** 30 × 30 × 45 cm (dla dorosłego osobnika)

- **Wypożenie:** pionowe płyty kory, gałęzie, tła strukturalne, siatki
- **Podłoże:** cienka warstwa utrzymująca wilgoć – torf, włókno kokosowe
- **Wilgotność:** 65–75% (zwiększana nocą)
- **Temperatura:** 22–26°C (bez dużych wahań)
- **Wentylacja:** dobra, ale z zachowaniem wilgoci – najlepiej góra + przód

✓ **Wskazówka:** Ambylopygi nie kopią – skup się na maksymalnym zagospodarowaniu pionu. Zapewnij dużo szczelin, do których mogą się wciskać.

3.4. Solfugi (Solifugae)

Gatunki: *Galeodes spp.*, *Eremobates spp.*

- **Typ zbiornika:** poziomy, pustynny
- **Minimalne wymiary:** 30 × 30 × 20 cm
- **Podłoże:** piasek kwarcowy zmieszany z gliną (do 5–7 cm)

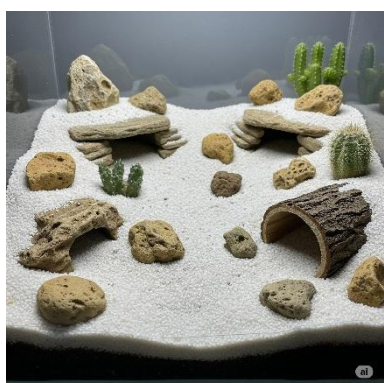
- **Kryjówki:** niskie schronienia, szczeliny, tunele (można wzmocnić rurką PVC)
- **Wilgotność:** niska – 30–40%
- **Temperatura:** 26–32°C w dzień / 20–22°C w nocy
- **Wentylacja:** bardzo dobra – suchy klimat wymaga szybkiej wymiany powietrza

Wskazówka: Solfugi wymagają intensywnego oświetlenia dziennego (12/12), ale nie kieruj światła bezpośrednio na zwierzę – w naturze aktywują się w cieniu.

3.5. Porównanie warunków

Grupa	Typ terrarium	Podłoże	Wilgotność	Temperatura	Wysokość zbiornika	Wentylacja
Skorpiony	Poziome, kryjówki	Torf/kokos/glina (10 cm)	60–85%	24–28°C	Niska–średnia	Umiarkowana
Uropygi	Niskie, zakopane	Torf/kokos (10–15 cm)	80–90%	24–26°C	Niska	Ograniczona
Ambylopygi	Wysokie, pionowe	Cienkie, wilgotne	65–75%	22–26°C	Wysoka	Dobra
Solfugi	Poziome, suche	Piasek/glina (5–7 cm)	30–40%	26–32°C	Niska	Bardzo dobra

Rozdział 4. Temperatura, wilgotność i oświetlenie

Pajęczaki egzotyczne są zwierzętami zmiennocieplnymi – ich metabolizm, zachowanie i zdolność do linienia zależą bezpośrednio od warunków środowiskowych. Nieprawidłowa temperatura lub wilgotność mogą skutkować utratą apetytu, problemami z wylinką, a nawet śmiercią zwierzęcia.

Dlatego właśnie **stabilne warunki mikroklimatyczne to fundament dobrostanu**. W tym rozdziale omówimy szczegółowo, jak je uzyskać i utrzymać.

4.1. Temperatura – ciepło z rozważą

Każda z omawianych grup ma własne preferencje cieplne, wynikające z klimatu ich pochodzenia:

Grupa	Zakres dzienny	Zakres nocny	Uwaga
Skorpiony	24–28 °C	20–22 °C	Niektóre gatunki tolerują 30 °C punktowo
Uropygi	24–26 °C	20–22 °C	Stałe warunki, brak dużych wahań

Ambylopygi	22–26 °C	18–21 °C	Lekkie spadki nocne tolerowane
Solfugi	26–32 °C	20–22 °C	Najciepłolubniejsze – unikaj chłodu

Systemy grzewcze:

- **Mata grzewcza** – idealna dla skorpionów i solfug, montowana najlepiej z boku.
- **Kabel grzewczy** – grupowo, do większych regatów lub kilku pojemników.
- **Promiennik ceramiczny / żarówka grzewcza** – tylko z osłoną! Stosowane w wysokich zbiornikach lub nad terrarium.
- **Termostat z sondą** – obowiązkowy! Zapobiega przegrzaniu i wahań temperatur.

Nie należy stosować oświetlenia grzewczego bezpośrednio w zbiornikach dla tropikalnych skorpionów, uropygów i ambylopygów – grozi odwodnieniem i stresem.

4.2. Wilgotność – duszno czy sucho?

Wilgotność to kluczowy parametr zwłaszcza dla linienia i aktywności nocnej. Brak odpowiedniej wilgotności = nieudane wylinki, odwodnienie, zaburzenia ruchu.

Grupa	Wilgotność dzienna	Wilgotność nocna	Częstotliwość zraszania
Skorpiony (tropikalne)	70–85%	80–90%	1–2× dziennie
Skorpiony (pustynne)	40–60%	50–65%	sporadycznie
Uropygi	80–90%	90–100%	2× dziennie lub system mgłowy
Ambylopygi	65–75%	80–95%	1–2× dziennie
Solfugi	30–40%	40–50%	nigdy nie zraszać!

Metody utrzymywania wilgotności:

- **Ręczne zraszanie** – najprostsze, np. spryskiwaczem codziennie rano i/lub wieczorem.
- **Wilgotna kryjówka** – np. pojemnik z mchem sphagnum lub mokry zakątek.

- **Warstwa drenażowa i substrat zatrzymujący wodę** – włókno kokosowe, torf, mech, bioaktywne mieszanki.

4.3. Oświetlenie – światło jako orientacja, nie ozdoba

Pajęczaki to zwierzęta **nocne** i **światłowrażliwe** – nie wymagają światła UVB ani intensywnego oświetlenia. Nadmiar światła = stres.

Zasady:

- **Nie świeć bezpośrednio do wnętrza zbiornika!**
- **Czerwone światło nocne (np. LED)** pozwala na obserwację zwierzęcia bez zakłócania jego cyklu dobowego.
- **12/12 – cykl dzień/noc** można symulować przez rozproszone światło w pomieszczeniu.
- **Solfugi wymagają jasnego dnia** – ale tylko w otoczeniu zbiornika, nie wewnątrz. Umożliwia im zachowanie dobowej aktywności.

4.4. Higrometr i termometr – nie zgaduj, mierz

Aby kontrolować mikroklimat, należy korzystać z narzędzi:

- **Termometr cyfrowy z sondą** – najlepiej w dwóch punktach (ciepło/chłódno)
- **Higrometr cyfrowy** – umieszczony w połowie wysokości zbiornika
- **Termostat z alarmem** – przy ogrzewaniu zbiorników wrażliwych (np. solfugi)

4.5. Typowe błędy

- ❌ Zbyt suche podłoże u skorpionów tropikalnych, uropygów lub ambylopygów → nieudane linienie
- ❌ Zbyt mokre warunki u solfugi → rozwój grzybów, stres, śmierć
- ❌ Przegrzanie zbiornika matą bez termostatu → oparzenia, apatia
- ❌ Zraszanie bez wentylacji → pleśń, infekcje skórne

Rozdział 5. Karmienie i nawodnienie

Wszystkie omawiane pajęczaki to drapieżniki – aktywnie polujące lub zasadzające się na ofiarę. Ich dieta powinna być różnorodna, oparta na bezpiecznych, odpowiednio dobranych owadach karmowych. Równocześnie należy zadbać o odpowiedni sposób **nawodnienia**, który bywa bardziej złożony niż w przypadku gadów czy płazów.

5.1. Pokarm podstawowy – co jedzą?

Grupa	Rodzaj pokarmu	Przykłady karmówki	Uwagi
Skorpiony	Ofiary żywe	świerszcze, karaczany, szarańcze, larwy mącznika	Nie podawać za dużych ofiar
Uropygi	Ofiary żywe	świerszcze, karaczany, młode drewnojady	Najlepiej karmienie nocą
Ambylopygi	Ofiary żywe	małe świerszcze, karaczany tureckie	Unikać tłustych larw
Solfugi	Ofiary żywe	karaczany, świerszcze, mączniki i drewnojady	Jedzą dużo i szybko!

Zasady ogólne:

- Owady nie mogą być większe niż długość odnóży karmionego pajęczaka.
- Nie zostawiaj żywego pokarmu w terrarium na noc, jeśli zwierzę nie zareagowało.
- Martwe ofiary są zwykle ignorowane.
- Karm wieczorem – większość pajęczaków żeruje nocą.

5.2. Częstotliwość karmienia

Etap życia	Skorpiony	Uropygi	Ambylopygi	Solfugi
Młode (L1–L4)	co 3–5 dni	co 2–4 dni	co 4 dni	co 1–2 dni
Dorośle osobniki	co 7–14 dni	co 5–7 dni	co 5–10 dni	co 2–4 dni

Po linieniu nie karm przez **4–7 dni**, by uniknąć uszkodzenia miękkiego ciała i chelicery.

5.3. Suplementacja – czy potrzebna?

Niektóre owady karmowe (np. mączniki, drewnojady) mają **zaburzone proporcje wapnia i fosforu**. Choć pajęczaki nie potrzebują suplementacji w takim sensie jak gady, warto:

- **Karmić owady karmowe świeżymi warzywami i ziołami** (tzw. gut-loading) na 24h przed podaniem.
- **Unikać tłustych larw jako stałego pokarmu** – prowadzą do otłuszczenia narządów wewnętrznych.
- **Nie podawać owadów z ogrodu** – ryzyko pestycydów i pasożytów.

5.4. Nawadnianie – cicho, czysto, bezpiecznie

Każda grupa wymaga innego podejścia do podawania wody:

Grupa	Metoda	Uwagi
Skorpiony	Miska + zraszanie	Miska płaska, stabilna, zmieniana co 2–3 dni
Uropygi	Zraszanie + mech	Piją z powierzchni i mchów, nie używają misek
Ambylopygi	Zraszanie pionowych powierzchni	Piją z gałęzi i ścian, nie z misek
Solfugi	Wilgotne pokarmy	Nie podawać misek – piją z wnętrza ofiar

Woda musi być **odstana, przefiltrowana lub źródłana** – chlorowana z kranu może zaszkodzić liniejącym pajęczakom.

5.5. Czego unikać?

- Zostawiania zbyt dużych lub agresywnych karmówek (np. dorosłych świerszczy)
- Karmienia bez wcześniejszego nawilżenia otoczenia (szczególnie u uropygów i ambylopygów)
- Nadmiaru karmienia – lepiej za mało niż za dużo
- Wody w wysokich naczyniach – grozi utonięciem

5.6. Praktyczne rozwiązania

- **Poidelka DIY:** małe zakrętki od stoików z kamieniem w środku (dla skorpionów).
- **Mchy na korku:** utrzymują wilgoć i dają naturalne źródło wody dla uropygów i ambylopygów.
- **Karmienie szczypcami:** pozwala obserwować reakcję, bez pozostawiania owada luzem.

Rozdział 6. Zachowania naturalne i niepokojące

Pajęczaki to zwierzęta o niezwykle subtelnej ekspresji. Brak dźwięków, ograniczone mimika i oszczędne ruchy sprawiają, że wiele objawów stresu lub choroby jest trudnych do zauważenia dla niedoświadczonego opiekuna. Dlatego tak ważna jest umiejętność rozróżnienia zachowań naturalnych od niepokojących.

6.1. Zachowania naturalne – co jest „normalne”?

Grupa	Typowe zachowania
Skorpiony	Całodniowe przebywanie w kryjówce, nocne spacery po terrarium, zasadzanie się w jednym miejscu, unikanie światła
Uropygi	Zakopywanie się, szybkie ucieczki w ciemność przy otwarciu terrarium, eksplorowanie kory nocą
Ambylopygi	Przesiadywanie na pionowych powierzchniach, wolne „wiostowanie” przednimi odnóżami czuciowymi, bezruch
Solfugi	Gwałtowne przebiegi, kopanie nor, aktywność nawet przy lekkim zmierzchu, zachowania łowieckie z dużą prędkością

Brak aktywności w ciągu dnia jest całkowicie naturalny – większość gatunków jest **nocna i skryta**.

6.2. Zachowania związane z linieniem

Przed linieniem:

- Spadek apetytu
- Częstsze chowanie się
- Zmętnienie koloru ciała lub segmentów

W trakcie linienia:

- Nieruchomość, rozkład odnóży (czasem w pozycji „na wznak” – u skorpionów)
- Brak reakcji na bodźce

Po linieniu:

- Miękkie odnóża, niestabilność ruchu (do kilku godzin)
- Konieczność zapewnienia spokoju i wilgotnego mikroklimatu

6.3. Zachowania niepokojące

Objaw	Możliwe przyczyny	Grupa, w której występuje najczęściej
Leżenie na boku	Choroba, odwodnienie, nieudana wylinka	Skorpiony, solfugi
Trzęsienie odnóżami, drgawki	Zatrucie środowiskowe, skrajny stres	Ambylopygi, uropygi
Nieporadne poruszanie się	Uszkodzenia mechaniczne, źle przebiegłe linienie	Wszystkie grupy
Częste bieganie po terrarium	Niepokój, zbyt wysoka temperatura	Solfugi, ambylopygi
Stałe przesiadywanie na powierzchni (u gatunków naziemnych)	Brak odpowiedniego podłoża, stres	Skorpiony, uropygi

Agresja wobec samego siebie (gryzienie odwłoka, odnóży)	Skrajne odwodnienie, zaburzenia neurologiczne	Skorpiony, solfugi
---	---	--------------------

6.4. Apetyt jako wskaźnik zdrowia

Brak apetytu to jeden z najczęstszych i najwcześniejszych sygnałów problemów zdrowotnych – ale **nie zawsze** jest powodem do niepokoju.

Prawidłowe przyczyny braku apetytu:

- Zbliżająca się wylinka
- Nasycenie po poprzednim karmieniu (szczególnie u skorpionów)
- Dni chłodniejsze lub z niskim ciśnieniem (u solfugów i uropygów)

Niepokojące, jeśli trwa ponad:

- 2 tygodnie u młodych
- 4 tygodnie u dorosłych

6.5. Jak reagować?

Jeśli zachowanie jest podejrzane, ale parametry środowiskowe są prawidłowe:

- Zwiększ wilgotność (jeśli to gatunek wilgociolubny)
- Ogranicz światło i hałas
- Obserwuj przez 2–3 dni, nie karm na siłę

Jeśli pojawiają się objawy fizyczne (np. nienaturalne pozycje ciała, drgawki, deformacje po linieniu):

- Izoluj zwierzę
- Sprawdź dokładnie wilgotność i temperaturę
- Skonsultuj się ze specjalistą terrarystycznym – najlepiej hodowcą danej grupy

Rozdział 7. Gatunki polecane dla początkujących

Wybór odpowiedniego gatunku na początek ma ogromne znaczenie – zwłaszcza w przypadku pajęczaków, które nie okazują emocji ani nie sygnalizują wprost swojego złego samopoczucia.

Gatunki polecane początkującym charakteryzują się:

- stosunkowo spokojnym temperamentem,
- odpornością na drobne błędy hodowlane,
- łatwą dostępnością pokarmu,
- prostą aranżacją terrarium.

Poniżej prezentujemy sprawdzone propozycje dla osób rozpoczynających przygodę z każdą z czterech grup omawianych w tym e-booku.

Skorpiony

Pandinus imperator – skorpion cesarski

- **Długość:** do 20 cm
- **Poziom jadu:** bardzo niski
- **Wilgotność:** 75–85%
- **Temperatura:** 25–28°C
- **Zalety:** spokojny, powolny, łatwo dostępny
- **Wady:** czasami trudny do znalezienia w legalnym obrocie (ochrona CITES)

Idealny do wspólnego terrarium kilku osobników, pod warunkiem dostatecznej ilości kryjówek. Gatunek chroniony i obecnie bardzo trudny do pozyskania.

Heterometrus spp. – skorpiony azjatyckie (np. *H. silenius*)

- **Długość:** 14–18 cm
- **Poziom jadu:** bardzo niski
- **Wilgotność:** 70–80%
- **Zalety:** aktywniejsze niż *Pandinus*

- **Wady:** bywa lekko nerwowy w młodym wieku

Nadaje się do obserwacji wieczornych. Reaguje na karmówkę, chętnie poluje.

Uropygi

Mastigoproctus giganteus – biczykoodwłokowiec olbrzymi

- **Długość:** 6–8 cm (bez biczyka)
- **Wilgotność:** 80–90%
- **Temperatura:** 24–26°C
- **Zalety:** spokojny, łatwy w karmieniu, dobrze toleruje obserwację
- **Wady:** potrzebuje bardzo stabilnej wilgotności

Lubi przebywać w wykopanych norach – warto zapewnić grube podłoże.

Ambylopygi

Damon diadema – biczykoodnogowiec afrykański

- **Długość ciała:** 4–5 cm (rozpiętość odnóży nawet 20 cm!)
- **Wilgotność:** 65–80%
- **Zalety:** bardzo łagodny, ciekawy w zachowaniu, niesamowity wygląd
- **Wady:** delikatny w transporcie, wrażliwy na zbyt suche powietrze

Nie wymaga dużego terrarium, ale potrzebuje wysokich elementów pionowych do wspinaczki i linienia.

Solfugi

Galeodes arabs – solfuga arabska

- **Długość:** 4–6 cm
- **Temperatura:** 26–32°C
- **Wilgotność:** bardzo niska (30–40%)
- **Zalety:** bardzo aktywna i widowiskowa, łatwa do karmienia
- **Wady:** bardzo szybka, nieprzewidywalna, trudna w obsłudze

Gatunek tylko dla początkujących z dobrą organizacją techniczną – wymaga szczelnego terrarium z suchym klimatem.

7.1. Zestawienie porównawcze

Gatunek	Długość	Wilgotność	Temperament	Trudność	Uwagi
<i>Pandinus imperator</i>	18–20 cm	wysoka	spokojny	łatwy	Często polecany do pierwszego terrarium
<i>Heterometrus petersii</i>	15–18 cm	wysoka	umiarkowany	łatwy	Bardziej aktywny, dynamiczny
<i>Mastigoproctus giganteus</i>	6–8 cm	bardzo wysoka	spokojny	łatwy	Stabilne warunki to klucz
<i>Damon diadema</i>	4–5 cm (20 cm z odnóżami)	średnia	łagodny	łatwy	Wrażliwy na przesuszenie
<i>Galeodes arabs</i>	4–6 cm	niska	impulsywny	średni	Szybkość wymaga wprawy

Rozdział 8. Kontakt z człowiekiem – czy to możliwe?

W przeciwieństwie do wielu gadów, a tym bardziej ssaków egzotycznych, pajęczaki nie tworzą więzi z opiekunem. Nie rozpoznają człowieka jako przyjaznego, neutralnego ani wrogiego. Dla nich każda ingerencja w środowisko – nawet pozornie delikatna – to potencjalne zagrożenie.

Dlatego najważniejszą formą kontaktu z pajęczakiem jest... **obserwacja**. Dobrze urządzone terrarium i spokojna nocna aktywność tych zwierząt mogą być niezwykle fascynujące – pod warunkiem, że nie próbujemy z nich zrobić pupila do głaskania.

8.1. Czy można brać je na ręce?

Grupa	Czy można dotykać?	Dlaczego nie?
Skorpiony	niezalecane	Ryzyko użądlenia lub upadku, stres
Uropygi	niezalecane	Silna reakcja uciezkowa, możliwe uszkodzenia
Ambylopygi	niezalecane	Bardzo delikatne odnóża, duży stres, ryzyko urwania kończyny
Solfugi	zdecydowanie nie	Bardzo szybkie, mogą boleśnie gryźć, trudne do opanowania ręcznie

Nawet jeśli dane zwierzę nie jest jadowite, jego **zachowanie w stresie może być nieprzewidywalne**. Upadek z kilku centymetrów może być śmiertelny, zwłaszcza dla ambylopygów.

8.2. Jak bezpiecznie obsługiwać pajęczaki?

- **Nie ręką, a narzędziem** – używaj plastikowego kubka, szczoteczki lub pęsety do przenoszenia.
- **Stosuj technikę "pojemnik na pojemnik"** – np. z jednego boxa do drugiego, bez łapania zwierzęcia.
- **Sprzątaj ostrożnie** – unikaj nagłych ruchów i otwierania terrarium bez uprzedniego upewnienia się, gdzie znajduje się zwierzę.
- **Nie przekraczaj czasu obsługi** – unikaj zbędnego przesuwania elementów w terrarium.

8.3. Obserwacja = największa interakcja

Co można obserwować:

- polowanie – szczególnie u solfug i skorpionów
- zachowania społeczne (rzadkie, ale możliwe przy łączeniu samic skorpionów)
- linienie – nie ingeruj!
- eksplorację nocną – najlepiej przy czerwonym świetle
- reakcje na zmiany środowiska – nowe kryjówki, zmiana podłoża, zapach karmówek

Czego NIE obserwuj zbyt często:

- samicy po złożeniu kokonu lub urodzeniu młodych
- zwierzęcia zaraz po linieniu
- osobników świeżo przeniesionych do nowego terrarium

8.4. Pajęczak nie jest maskotką

W kontaktach z dziećmi lub osobami niewtajemniczonymi należy **podkreślać szacunek do tych zwierząt** – zamiast prób ich „oswajania”. Właściwa prezentacja pajęczaka:

- Uczy cierpliwości i szacunku
- Rozbudza ciekawość biologiczną
- Pokazuje, że zwierzę to nie zabawka
- Daje poczucie odpowiedzialności i dyscypliny

8.5. Zasady BHP w hodowli pajęczaków

Choć większość omawianych gatunków nie stanowi zagrożenia życia dla zdrowej osoby dorosłej, **wszelka manipulacja pajęczakiem lub jego środowiskiem musi być przemyślana i ostrożna**. Wypadki najczęściej są wynikiem:

- zlekceważenia procedur,
- braku odpowiednich narzędzi,
- złej widoczności lub pośpiechu.

Zawsze:

- Pracuj przy dobrym świetle i z zamkniętym terrarium.
- Przed otwarciem zbiornika ustal, gdzie jest zwierzę.
- Używaj długich pęset, pędzelków, pojemników technicznych.
- Przechowuj zwierzęta w zamkniętych, stabilnych zbiornikach.

Nigdy:

- Nie manipuluj pajęczakiem ręcznie.
- Nie zostawiaj otwartych zbiorników bez nadzoru.

8.6. Co robić w razie ułtucia, ugryzienia lub kontaktu z wydzieliną?

Ułtucie przez skorpiona (łagodne gatunki: *Pandinus*, *Heterometrus*)

- Objawy: pieczenie, obrzęk, miejscowy ból – zwykle umiarkowany i krótkotrwały.
- Postępowanie:
 - Zdezynfekuj miejsce ułtucia.
 - Zastosuj zimny okład.
 - Obserwuj przez 12–24h – u osób wrażliwych może pojawić się reakcja alergiczna.
 - Jeśli wystąpią duszności, obrzęk twarzy lub omdlenie → wezwij pomoc medyczną.

Spryskanie oczu przez uropygę (kwas octowy w wydzielinie obronnej)

- Objawy: pieczenie oczu, łzawienie, ból, czasowe pogorszenie widzenia.
- Postępowanie:
 - Przemywaj oczy dużą ilością letniej wody przez minimum 10 minut.
 - Nie pocieraj oczu!
 - W razie utrzymujących się objawów → konsultacja okulistyczna.

Uwaga: Chociaż wydzielina biczukoodwłokowców nie jest jadowita, może powodować podrażnienia – szczególnie u dzieci lub osób z alergiami.

Skaleczenie przez ambylopygę lub solfugę (mechaniczne, nie jadowe)

- Objawy: zadrapanie, powierzchowne nacięcie skóry, rzadziej punktowe krwawienie.
- Postępowanie:
 - Zdezynfekuj ranę środkiem antyseptycznym (np. Octenisept)
 - Zabezpiecz plastrem.
 - Obserwuj – solfugi mają potężne szczękoczułki i mogą przebić naskórek.
 - Jeśli pojawi się stan zapalny – skonsultuj się z lekarzem.

8.7. Dodatkowe środki ostrożności

- Nie pracuj z pajęczakami po alkoholu, lekach uspokajających ani gdy jesteś niewyspany lub zestresowany.

- Nie pozwalaj dzieciom wkładać rąk do zbiornika – nawet pod Twoim nadzorem.
- Po każdej obsłudze zbiornika dokładnie umyj ręce.

Dzięki tym środkom możesz zminimalizować ryzyko i cieszyć się hodowlą w sposób bezpieczny – zarówno dla Ciebie, jak i dla Twoich zwierząt.

Rozdział 9. Problemy zdrowotne i profilaktyka

Pajęczaki to zwierzęta niezwykle odporne w warunkach naturalnych – ale **w terrarium często cierpią z powodu błędów hodowlanych**, których objawy są słabo widoczne lub ujawniają się z opóźnieniem. Klucz do zachowania ich w dobrej kondycji to profilaktyka, obserwacja i szybkie reagowanie na subtelne sygnały.

9.1. Najczęstsze problemy zdrowotne

Problem	Objawy	Możliwe przyczyny
Nieudane linienie	pozostałości starego oskórka, niesprawne odnóża	zbyt niska wilgotność, stres, brak podpory
Odwodnienie	skurczone ciało, apatia, cienki odwłok	brak zraszania, zbyt wysoka temperatura
Infekcje grzybicze	przebarwienia, nalot, nieprzyjemny zapach	wilgoć bez wentylacji, gnijące resztki
Zatrucie środowiskowe	drgawki, bezruch, śmierć	toksyczne materiały (np. kleje, farby)
Uszkodzenia mechaniczne	urwane odnóża, pęknięcia pancerza	upadki, niestabilne kryjówki, ataki karmówek
Zaparcie wylinki	nienaturalna pozycja, brak ruchu przy próbie linienia	zbyt suche powietrze, zaburzenia hormonalne
Stres przewlekły	stała apatia, brak apetytu, nadmierne ukrywanie się	hałas, światło, zbyt częste manipulacje

9.2. Grupa po grupie – co najczęściej szkodzi?

Skorpiony

- Zbyt suche podłoże → problemy z linieniem u młodych
- Zbyt intensywne światło → ciągła apatia, unikanie wyjścia
- Brak kryjówek → agresja, stres, nawet śmierć z wycieńczenia

Uropygi

- Spadek wilgotności → niemożność linienia, śmierć w kryjówce
- Brak ciszy i stabilności → intensywne ucieczki, drgawki

Ambylopygi

- Linienie na niewłaściwej powierzchni → urwane odnóża
- Suche powietrze → martwica kończyn, brak reakcji ruchowej
- Agresywne karmówki → poranienia, uszkodzenia

Solfugi

- Zbyt wysoka wilgotność → rozwój grzybów, utrata apetytu
- Brak intensywnego światła otoczenia → zaburzony rytm dobowy
- Niewłaściwe podłoże (np. włókniste) → niemożność kopania

9.3. Profilaktyka – codzienne bezpieczeństwo

Kontroluj parametry:

- 2× dziennie: temperatura i wilgotność
- raz w tygodniu: stan podłoża (czy nie ma pleśni, gnijących resztek)

Zapewnij strefy mikroklimatyczne:

- wilgotny kąt, suchy kąt, kryjówki o różnych warunkach

Sprzątaj mądrze:

- nie wyciągaj zwierzęcia do czyszczenia – użyj pędzelka, kubeczka
- usuwaj resztki karmy najpóźniej 12 h po podaniu

Obserwuj zachowanie:

- codzienne notatki lub zdjęcia pomagają rozpoznać zmiany

9.4. Kwarantanna i kontrola nowości

Zanim wprowadzisz nowego osobnika do kolekcji:

1. **Kwarantanna przez minimum 30 dni** w oddzielnym zbiorniku
2. **Obserwacja zachowania i wyniki**
3. **Brak wspólnego sprzętu (pęseta, miski)** między terrariami

9.5. Czy można leczyć pajęczaki?

W większości przypadków leczenie farmakologiczne nie jest możliwe. Dlatego:

- lepiej **zapobiegać** niż leczyć,
- **izoluj** chorego osobnika, by nie wprowadzać patogenów do reszty zbiorów,
- skonsultuj się z doświadczonym hodowcą lub weterynarzem egzotycznym w przypadku:
 - zmian na ciele,
 - długotrwałego braku aktywności mimo poprawnych warunków,
 - regularnych problemów z linieniem.

Rozdział 10. Zakończenie i dalsze źródła wiedzy

Hodowla egzotycznych pajęczaków, takich jak skorpiony, uropygi, ambylopygi czy solfugi, to nie tylko hobby – to także okazja do lepszego zrozumienia biologii, zachowań i adaptacji niezwykłych stworzeń, które na co dzień skrywają się w mroku. Wymagają one spokoju, wiedzy i odpowiedzialności – ale w zamian oferują fascynujący wgląd w świat życia nocnego, bez potrzeby kontaktu fizycznego.

Pamiętaj, że każdy pajęczak to indywidualny organizm, który inaczej reaguje na zmiany środowiska. To, co działa u jednego osobnika, może nie działać u drugiego – dlatego tak ważna jest **obserwacja, cierpliwość i gotowość do nauki**.

Jeśli chcesz rozwijać się w kierunku świadomej i etycznej hodowli zwierząt egzotycznych, zachęcamy do skorzystania z wiedzy przekazywanej w ramach naszych szkoleń stacjonarnych:

ZOO TEAM AKADEMIA

Prowadzimy zajęcia praktyczne z zakresu hodowli pajęczaków, węży, jaszczurek i żółwi.

Podczas szkoleń omawiamy konkretne przypadki, pokazujemy techniki aranżacji i pomagamy interpretować zachowania zwierząt.

Więcej informacji:

- akademia@zooteam.pl
- www.zooteam.pl/akademia

QUIZ WIEDZY – Sprawdź, ile zapamiętałeś!

1. Który z poniższych pajęczaków NIE wydziela jadu?

- A) Skorpiony
- B) Uropygi
- C) Solfugi
- D) Ptaszniki

2. Jakie warunki są odpowiednie dla solfugi?

- A) Wysoka wilgotność i niska temperatura
- B) Wilgotność 80–90%, temperatura 22°C
- C) Wilgotność 30–40%, temperatura powyżej 26°C
- D) Terrarium bez kryjówek

3. Czym można się potencjalnie narazić po spryskaniu przez uropygę?

- A) Reakcją anafilaktyczną
- B) Podrażnieniem oczu
- C) Poparzeniem skóry
- D) Niczym – to woda

4. Który pajęczak wymaga wysokiego terrarium z pionowymi powierzchniami do wspinaczki?

- A) Ambylopyga
- B) Skorpion
- C) Uropyga
- D) Solfuga

5. Co oznacza częste bieganie solfugi po całym zbiorniku?

- A) To normalne zachowanie nocne
- B) Może oznaczać stres lub przegrzanie
- C) Jest sygnałem gotowości do linienia
- D) Nic – solfugi biegają w ciągu dnia

6. Dlaczego nie zaleca się dotykania pajęczaków rękami?

- A) Bo mogą nas pokochać
- B) Bo zanieczyszczamy im pancerz
- C) Bo są zbyt delikatne
- D) Bo to powoduje stres, urazy i stwarza zagrożenie

7. Jaki gatunek polecany dla początkujących jest znany z bardzo łagodnego usposobienia i dużych rozmiarów?

- A) Damon diadema
- B) Galeodes arabs
- C) Pandinus imperator
- D) Mastigoproctus giganteus

Poprawne odpowiedzi:

1. Prawidłowa odpowiedź: B
2. Prawidłowa odpowiedź: C
3. Prawidłowa odpowiedź: B
4. Prawidłowa odpowiedź: A
5. Prawidłowa odpowiedź: B
6. Prawidłowa odpowiedź: D
7. Prawidłowa odpowiedź: C

Podsumowanie punktacji quizu

Za każdą poprawną odpowiedź otrzymujesz 1 punkt. Maksymalna liczba punktów: **7**

Wynik	Ocena	Opis
0–2 pkt	Zacznij od podstaw	Czas sięgnąć do e-booka raz jeszcze – wiele fascynujących informacji jeszcze przed Tobą!
3–4 pkt	Całkiem nieźle!	Masz już dobre podstawy, ale warto jeszcze poćwiczyć obserwację i pamięć.
5–6 pkt	Blisko perfekcji!	Wiesz naprawdę dużo! Prawdopodobnie sam/a świetnie poradził(a)byś sobie z opieką nad pajęczakiem.
7 pkt	Ekspert początkujących!	Brawo! Wzorowy wynik – jesteś gotowy/a, by dzielić się wiedzą z innymi.

